

HÁY JÁNOS

Marlon: A búcsú

BEVEZETÉS

Tizenhat éves voltam. Mint minden életrajzot, ezt is kezdhetem, akár az elején, akár a végén, vagy netán a közepén. Igen: ott. Ez éppen a közepe. Bár tagadnom sem lehet, olyan részletek sorjázására is számíthatnak, melyek éppen a lényegtelenségükkel riasztanak, s az egész, bár egy szerelem története, fokozzuk: az első szerelem története, mégsem bővelkedik a szívet vagy a testet pezsdítő részletekkel. Unalmas, így nevezik az ilyes eseteket. Elmesélni is csak azért vagyok kénytelen, mert az alapszituáció meghatározza a szív, s az elme élesítésére írott könyvünket.

Hamisítvány! – üvöltének rám. Hagyja abba: hamisítvány! És bolyongani kezdenek az adatok paravánjai között, hogy igaztalanságra leljenek, de kérem, ne a fáradtságot. Valóban tizenhat éves voltam, s ez épp a fele annak az életnek, amit életrajzom átfogni bír. A szerelem történetének kezdeti éve, amelynek nyomán képes volt megduplázódni az évek száma. A továbblendítő idő. A folyamatosság meg fogja rémíteni Önöket, hiszen olyan epizódok kerülnek így egymás mellé, melyek a valóság kritikáját nem állják, pedig-pedig, mennyire is igazak, valószerűbbek, mint az a kapcokövetetesség, aminek révén az elme kirajzolja a napok logikáját. Folyamatosság, micsoda folyamatosság! – üvöltének. Laza cselekménygörgetés, itt-ott töröl az emlékezet, s a hiányzó helyeket a fantázia tölti meg rémlényeivel. Ámde mit tehetnék. Mindaz, ami velem történt, az emlékezet meseszerű távlatába tűnt, összekavarodva ott mind-avval, ami tényleg meseszerű, s aztán a keverék, a nyelvkoktól újra feltör, átzúg a korlátok halmai között, a placra tolul.

De honnét lenne elég erőm mindeme vircsaftot maguk elé tárni. Honnét venném a tehetséget, amivel a tervezett könyvet befejezhetném, és tudottá tehetném azt, ami számomra már létezik!

Először azt hittem, az egészet meg fogom írni, pontosan, úgy, ahogyan volt, hogy ha a művészi erő kevésnek bizonyulna – és mi mondana ennek ellent – legalább mint dokumentum, irattár, ha nem is magasztos és nemesítő, de hasznos percekét hozzon az írásba elmélyedő olvasónak. Most azonban látom, a tervezett precíz, teljességigényű munka sem készülhet el, csak részletek bemutatására jutott erőmből, ami az epizódok közötti szünetekben játszódott le, a maguk fantáziájára épít, hogy mindama tapasztalat, amit nálamnál mélyebben és alaposabban voltak képesek (esetleg kénytelenek) megszerezni, egy, az enyémenél teljesebb könyv létrejöttét segítse elő. Éppen ezért a hiányos történet némiképp hasznosnak is mondható.

Tizenhat éves voltam. Éppen nem készültem semmire, s ez jellemezte a minden-napokat. Különösebb tehetség – ami ilyen korban látható – nem mutatkozott bennem. Életstratégiám csak ez lehetett: következő lépés a tizenhetedik, aztán a tizennyolcadik év, és épp így tovább, amíg valami nem történik, ami lezárja ezt az értelmetlennek sem mondható folyást.

Nehezen telt az idő, jó lassan – úgyhogy alaposan áttanulmányozhattam. Mondhatni, egy év alatt legalább kettőt éltem, de lehet, hogy hármát is. Fölkeltem, aztán, ha szólt valami villanyzene, lazán megrezzentettem a csontjaim, de különösebben nem

éreztem, hogy ez élvezet. A tavaszi fáradtság, a téli félálom hosszítottá még a napokat, meg persze az irdatlan nyári hőség, amikor szabályszerűen érezhető volt, hogy megáll az idő, és a végeérhetetlen esős őszi délutánok.

A külső szemlélő – ezen nagyon meglepődtem – egészen másnak látott, mint én önmagamat. Némelyek keresték a barátságomat, mert világlátást sejtettek a hiányban. Írt, különösséget, minden olyat, ami a tizenhat évesek számára fontos. Egyébiránt – későbbi tapasztalat – más korosztályok sem viselkednek különül. Igaz, ha ők különül viselkednének, különbek volnának a tizenhat évesek – és persze én magam is.

Ez az árnyas liget – folytathatnám stílusban ideillón – volt az ifjúságom. De tényleg – a véletlen játéka, hogy az árnyas liget képeként pont egy ilyen hely és idő jelenik meg: ahol és amikor a zavaró külső impulzusok kizártnak: kopj le, napsugica.

Láthatják, vacak dolog ezt tovább folytatni – talán értelme sincs. Az évek során nem álltak össze a velem történtek egy kerek életregénnyé, ahol igenis szerepe van a mozzanatoknak, ahol éppen azért következnek be dolgok, mert az előtte történtek megkívánják, sőt, megkövetelik azt. Legyen bár halálról szó, bár éppen az élet bizonyosságáról. De itt semmi ilyenre nem bukkanhatnak. Nincs olyan eseménysor, ami értelmezhetővé, aminek ismerete megnevezetté tenné a leélteket, s így a leélt is. Az epizódoknak nincs jelentése, mintha kiszakadtak volna a Jóisten teremtette, megnevezett világból, s a messziről halkán hallatszó ige – nem szándékom, hogy kérjelek a jóra, perzselő szomjat kelteni a jóra, ezért jöttem –, a fiú szava elhal. Pedig Marlonnak hívnak, de azt hiszem, mindez csak a megkülönböztetést jelenti, s azon kívül semmi mást, nem, semmit.

Kénytelen vagyok itt – mikor még írásom sehová sem jutott – bevallani azt a célt, azt az alattomos szándékot, ami miatt mindez létrejön, ami arra késztet, hogy adatokat szolgáltassak magamról és Marionról. Eljutottam addig, hogy megduplázván az indító számot, végképp megbizonyosodjak, számomra (számunkra) egyetlen megoldás maradt, ha el akarom kerülni saját létem (létünk) kétségbevonását, hogy megírják rólunk egyszerűen: nincsen, tehát egyetlen megoldás, ha én magam vetek véget a megnevezetlen létezésnek, és elkavarodok az adatok és információk, az emberek, állatok, növények és más lelkes és lélektelen lények kusza rengetegében, vagy eltűnök, hogy aztán a hiány készítse magukat arra, hogy megnevezzék azt az életet, a fellelhető adatok nyomán végigkövessék napjainkat, éveinket.

Tizenhat voltam, mikor megismertem Mariont, és ha csak ez a kevés is, de ez aztán megtörtént. Hitték volna? Olyan időben született ez a kapcsolat, amikor minden a maga útján ment. Sima, olajozott volt a világ működése. A csóringerek frankón elpatkoltak, a gazdagoknak meg dagadozott a bukszája. Jó és szép időnk volt – értem ezt itten a tavaszi napsütésre is –, mert az isten napja minden hasra egyformán süt, legyen az bár puhas vagy éppen üres. Szociális demagógia, már akkor így hívták az imént írottakat. Nem volt úriemberhez méltó öklödni attól, hogy a másik döglődik. Talán igazuk volt. Értelmetlenek voltak a robbantgatások, amit egy anarchista-terrorista szervezet tagjaként véghezvittem. Lehet, ez csak engem boldogított, nem a cafatokba foszladó véres hús látványa, hanem az igazság – úgy gondoltam: ez itt az igazság, maga a bizonyosság róla. Hamar véget értek kalandos akcióim, mert megvettem bár a kereszténységet, a keresztet, s magát a fiút is, de a gyermekkor mégis kitörölhetetlenül tette azokat a szentségeket, melyeket Ő, a fiú hozott el közénk, amikről most már tudom, ha észrevétlen is, de köztünk vannak. Vagy helyesebb volna azt mondani: minden tettetek ellenére köztetek vannak – így búcsú előtt magamat mégsem volna illendő a dologba belekevernem.

Minden olajozottan ment, jó kis dalokat írtak erről a frankó életről – itsz ő vanderful, vanderful lájf –, és azokat nyomatták reggeltől estig a rádióban.

A legjobb persze az volt, hogy mindenki ehetett: itt éhes ember nem lehet, de még állat sem, hiszen ők is isten teremtményei. S hogy mindenki tudja is, érezze is a gondoskodást, ezt a célt szolgálták azok a speciális méretű asztalok, melyeket egy kutató-társaság, a Table-Company munkatársai dolgoztak ki. Ezek olyanra készültek, hogy az étkezés ne maradjon észrevétlen mellékcselekmény, hanem a napi egy evés legalább a következő napig emlékezetes legyen. Az asztalok lapja pont úgy volt belőve, hogy az alacsonyoknak egy kicsit magas volt – így aztán különös kanalizói bravúr kellett hozzá, hogy a lötyöt – ez volt a mindennapi – valahogy a tálkából a pofazacsekjukba juttassák (őket nevezték egyébként a konyha zsonglőrjeinek); a magasaknak meg mindez egy kicsit alacsony volt, hogy vagy iszonyatosan meg kellett görnyedni, vagy egy hülye mozdulattal alulról, az ágyék szintjéről kellett a kanalat kihúzni, és a szájba lötyyíteni a levet (ők voltak a kanalas rejszosok).

Olyan vidám volt itt a hangulat, hogy a konyhafőnökkel nevetett együtt az egész bagázs, csak lötyögött szerte a kanalakból a zsírlé. Nem kell ezeknek annyit adni. Tizenhat éves voltam, és még szűz. Zajlott az élet körülöttünk. Pont kellett is egy jó kis szerelem, Marlonnak hívnak, s akivel összejött, Marion. Akkor még nem tudtam, mi az a szerelem. Csak a vágy dolgozott bennem, a test vagy a lélek. Nem tudtam, mi van férfi és nő között, Marion pedig még annyira sem. Minden nehezen ment. Ki gondolta volna akkor, hogy a férjek nyelvükkel teszik öregedő feleségeiket boldoggá, s a feleségek ugyancsak a szájat használják, mert nem bírják egymás arcának bőrét, a szájuk szagát, a fogaik állását, a szuszogásuk; a szerv pedig ugyanolyan: szag, szín: oké: merilin monró, lövell az ondó.

Csöndes a sötét lakótelep, nem szuszognak az élvezet paripái. Valaki felsikolt. Beleakad a fogtömés a szűkületbe. Harapjuk az esteli levegőt, lovaink horkantanak, valaki a végítéletéről nyöszög, mi kétszer pörgettük meg a tizenhatot, laza mozdulattal, szisztéma nélkül, úgy, ahogy kell.

Elérkezett végül a pillanat, mikor is kiderült, minden szerelem lényege, hogy aktív működésbe hozza a lélek azon területeit, melyek képesek azonossá válni a világ robogó áradatával, melyek az állandó kívülléttel küzdőt percidőkre legalább, de hozzátapasztják a környezethez. Ki érezné ilyenkor, mi sprőd, mi hideg a felület.

Befejeződött a tizenhatodik év, elkezdődhetett a tizenhetedik, majd a tizennyolcadik, a tizenkilencedik, egészen addig, míg meg nem dupláztuk a tizenhatot. (Dupla vagy semmi: ilyen alapon játszottunk.) Minden év betöltötte feladatát, előkészítette a következőt, letelt rendesen, egy nap sem hiányzott egyikből sem. Ám egyebet nem hozott: látható volt, az időnek dolgozik, és még véletlenül sem nekünk. Az idő ürességét a lovak tervezésével töltöttük ki, a képzelet és a való paripáival, amelyekkel áttörhetjük a kibíráhatatlanság platóját, s elvágtathatunk. Mert aki szereti, csak annak fájdalom megválnia tőle, ki pedig kínnak és nyűgnek érzi, bizony ír a bujdosás, s hat pejkóval sem lehetne onnan visszahúzni, legyen az új haza bár a legádázabb kutyafejűek birodalma.

Szerettem Mariont, a lelkét és a testét – de nem bizalmasodhatom magukkal –, és ő is szeretett engemet. Szíveink között különös szálak szövődtek, összekötötték a különvalókat. Mint a hegység, ahol az éj, s a köd eltünteti a hasadékokat, amiről csak reggel – amikor a nap már átmosta a nyers levegőt –, csak reggel mondhatják az egykedvű baltások: Zwei herz, zwei herz. És én mindebből csupán egy tetszés szerint kiválasztott szeletet tudok maguk elé tární, akár ha a hegyet írnám le, s megakadnék az

első turistajelnél, a hegy lábánál, s ahelyett, hogy eljuttatnám véletlenszerű útírtásaimat a csúcsra, a jel szépségéről regélek, s végezetül, mikor már leszáll az este, kifut az idő, visszairányítom őket a faluszéli menedékházhoz, hogy ott töltsék bor és körömpörkölt mellett az éjt. Egy szelet mindössze, amiről magam sem tudom, bír-e értelemmel, látatni engedi-e az egészet. Megbontván a harmóniát, kiemeltem, s akik rajta maradtak, nem hullottak vissza a tányérba, akik megkapaszkodtak a kiemelt lap peremén, azok lettek történetem szereplői. Akaratom ellenére esetleg mellékes figurákkal kell megismerkedniük (Edvina, Zsuzsó, Gomérka stb.), mert a kulcsszereplők, az igazi játékosok lemaradtak, vagy egyáltalán eszük ágában sem volt megkapaszkodni az általam kiválasztottban. Érdeklí is őket a való, a teljesség, tehát mindaz, ami tőlem, elbeszélőtől megkövetelhető.

Ami közöttünk volt, mindenki számára felfoghatatlannak tűnt. Minden mozzanatában ellentmondott a környezet elvárásainak, egyesek szerint saját természetünknek is. Ez a minket körülvevő furcsaság, furcsálkodás, ami egyaránt eredhetett környezetünk-ből és belőlünk magunkból, zárttá, titokzatossá tette szerelmünket. Mint egy halott után lezárt szoba: azt sejtette, olyan varázslatos dolgok rejteznek a zárt ajtó mögött, aminek kifürkészése, esetleg megszerzése vagy tönkretétele igazi próbatétel, héraklészi munka. Vértet és páncélt ölteni ezért mindenképpen érdemes, sőt szükséges, némelyeknek pedig egyenesen kötelező.

Az évek teltek, jelentéktelen epizódok töltötték ki az időt. Edvina elhagyta otthonát, a férjét, azt az unalmas frátert, építkezésszervezőt. Többé nem láttuk, csak mások meséiből tudjuk, hogy eltűnte után a nagyváros utcáin bolyongott naphosszat, préda után koslatott. Azt mondják, a hatalmas embertömegben egyszer ismerős arcot pillantott meg. – Nem élet ez így – szól mások füle hallatára. Zsuzsóka megoldást ajánlott. Felhívta magához az asszonyt, aztán egy gyors telefon és beszerzett egy igazi, beleváló krapekot, akiben – mint Zsuzsó fejtegette – együtt van erő és technika. Mindketten előkészültek a fürdőben. Csengetés. Megérkezett a férfi. A fürdőszobából kilépő Edvina csodálkozva, meglepve (stb.) ismerte fel a jövevényben saját férjét. Elképzélhetik, mi kezdődött ekkor, s mi csodákat rejtett Edvina számára még a jövő. Meglepetést hoztak a hétköznapok, a másoknak unalmasan pergő percek folyamatos kalandot. Gomérkának ezzel szemben nyűg volt minden pillanat, az alvás, az ébrenlét, a levegővétel akár. A szomszédunkban lakott, kertjét és kertünket közös sövény határolta, háza mögött, ahogy a miénk esetében is, a szalámigyár fala magasodott. Végignéztük napjait, és ő is végignézte a miénket. Aztán mindig összefutottunk a Bárkában. Ezek már nem a napok, hanem az esték voltak, meg az éjek. Ott elmesélte egyszer azt, ami az öregedés keserűségére is felhívhatja akár a figyelmünket. Gomérka közel járt a negyvenhez, és hogy nézett ki... A bőr porózus volt, a mellek aszottak, a hús mindenütt meglöttyedt a csontokon, az inakon. Ismerjük ezt a jellemzést, mint a kétszer kettőt. Munkát nem talált magának, de még a kielégüléshez kellő partnert sem bírta összekaparni. Ekkor született meg az ötlet, hogy fiatal fiúkat, tizenhat éves srácokat szerez, s bevezeti őket a szexuális játékok szórakoztató és lenyűgöző élményeket kínáló birodalmába. „Az élvezet órái Gomérkával” – így hirdette magát, vagy: fénykép és alatta felirat: legyen a betöltetlen úr ura. A két fiú felment hozzá. Féldoldalt dőlve hevert az ágyon, az egyik már a meztelen nő látványától elsült, de a másik, mint egy igazi profi: nyomta, lökte, dugta, harapta, falta, zabálta. Hamarosan az első is felélénkült újra. Gomérka remegett az élvezettől: „Szendvics friss húsból, olyan volt, mikor a két srác dolgozott rajtam” – fejezte be a történetet, a nyelvét jobbra-balra vagdosta a szájüregben.

Az évek teltek. Jelentéktelen epizódok jelentéktelen alakokkal töltötték ki az időt. Valaki segített, hogy összepakoljunk, valaki hajnalban kicipelte bőröndjeinket az utcára. Voltak, akik még dolgoztak, a hajnal csendjében jól hallottuk a cigány krapek hangját: Mélytorok, Tömés, Lágy cumi. Ekkor azonban már úton voltunk, s mindannak, amit hallottunk, csak hanghatása volt, akusztikája, de értelemmel nem bírt.

Eddig juthattam, földi mulatságot, s mennyei boldogságot szerető olvasó. Egy valóságos történet foszlányai egyelőre ennyit engednek láttatni magukból, hogy más alkalommal is szolgálni tudjak némi újdonsággal, ennél többet el nem árulhatok. Kit mégis az izgalom fúr: miképpen perdülnek tovább az események, lapozzon előre. Ám jó, ha tudja, históriánk némely mozzanata a múlt legendás köntösében bukkan elénk, hogy valódi hőskön, vitézeken, és igazi szerelmeken át tanulmányozhassuk az imént a mában szerényen exponált dolgok természetét.

